

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح اصلاح مواد (۱) و (۱۰) قانون نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی»

(اعاده شده از شورای نگهبان (۴))

مقدمه

طرح فوق‌الذکر که ابتدا در جلسه مورخ ۱۳۹۸/۳/۵ مجلس شورای اسلامی با عنوان «طرح اصلاح مواد ۱ و ۱۰ قانون نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی» به تصویب رسیده بود، پیش از این چهار مرتبه بین مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان رفت و برگشت داشته و در سه مرحله اخیر، مجلس شورای اسلامی با اصلاح در عنوان در قالب ماده واحده به‌عنوان «طرح الحاق یک ماده به قانون نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی» به تصویب رسانید. شورای محترم نگهبان طی سه مرحله اظهار نظر، مصوبه مجلس را مغایر با اصل هشتادوپنجم قانون اساسی دانسته به‌نحوی که در اظهار نظر اخیر نیز ایراد سابق را کماکان به قوت خود باقی دانست. در این گزارش به بررسی مفاد مصوبه مجلس و ایراد شورای محترم نگهبان خواهیم پرداخت.

مشخصات طرح

دوره دهم - سال چهارم

شماره ثبت:

۳۹۰

شماره چاپ:

بررسی ایراد شورای نگهبان

مجلس در مصوبه اصلاحی ۱۳۹۸/۱۰/۲ ضمن اصلاح عنوان طرح، مطابق ماده الحاقی، رسیدگی به امور تشکل‌های صنفی، کانون‌های بازنشستگی، انجمن‌های تخصصی غیرسیاسی و تشکل‌های صنفی دیگری که سابقاً مشمول قانون احزاب مصوب ۱۳۶۰ بوده‌اند و پس از نسخ این قانون و تصویب قانون جدید از شمول قانون جدید مستثنا شده‌اند را به‌عنوان «وظیفه سازمانی» به وزارت کشور محول نمود و مقرر داشت آیین‌نامه اجرایی این ماده به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید. لذا مطابق اصلاح صورت گرفته امور و ضوابط مربوط به این تشکل‌ها به‌صورت کامل به آیین‌نامه سپرده شد. در حالی که مطابق اصل ۲۶ قانون اساسی، آزادی احزاب و تشکل‌ها و عضویت اشخاص در آنها از جمله حقوق اشخاص محسوب می‌شود و از سوی دیگر مطابق اصل ۲۲ قانون اساسی حقوق اشخاص صرفاً به‌موجب قانون قابل تعرض می‌باشد و در نتیجه موضوع و احکام مربوط به تشکل‌ها واجد ماهیت تقنینی بوده و تفویض امور آن به نحو مطلق به وزارت کشور و آیین‌نامه هیئت وزیران مغایر اصل هشتادوپنجم قانون اساسی محسوب می‌شد و همین مسئله نیز مورد توجه شورای نگهبان قرار گرفته و مصوبه مجلس طی اظهار نظر مورخ ۱۳۹۸/۱۰/۱۹ شورای نگهبان، مغایر اصل هشتادوپنجم قانون اساسی شناخته شد.

تاریخ چاپ:

معاونت پژوهش‌های

سیاسی - حقوقی

دفتر: مطالعات

حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۵۸۶۹-۵

تاریخ انتشار:

۱۳۹۹/۴/۲۸

اما مجلس محترم در اصلاحیه بعدی خود (۱۳۹۹/۱/۲۰) با حذف عبارت «به‌عنوان وظیفه سازمانی» و عبارت «آیین‌نامه اجرایی این ماده پس از ابلاغ این قانون توسط وزارت کشور تدوین و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد»، به‌نوعی سعی داشته محل ایراد شورای نگهبان را به‌طور کلی حذف و در نتیجه ایراد مزبور را رفع نماید. لکن باید گفت اگرچه محل ایراد شورای نگهبان حذف شده بود، اما با توجه به اینکه بعد از حذف عبارت فوق هیچ‌گونه قانونی در خصوص تشکیل و نحوه فعالیت تشکل‌های موضوع این طرح وجود نداشت، ضوابط حاکم بر این تشکل‌ها واجد ابهام گردید.

شورای محترم نگرهبان در اظهارنظر مورخ ۱۳۹۹/۲/۳ ایراد سابق خود مبنی بر مغایرت طرح با اصل هشتادوپنجم قانون اساسی را کماکان به قوت خود باقی دانست. توضیح آنکه تا پیش از تصویب «قانون نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی» (مصوب ۱۳۹۴/۱۱/۰۴) این تشکل‌ها مشمول «قانون فعالیت احزاب، جمعیت‌ها و انجمن‌های سیاسی و صنفی و انجمن‌های اسلامی یا اقلیت‌های دینی شناخته شده» (مصوب ۱۳۶۰/۰۶/۰۷) بودند، لکن این تشکل‌ها تحت شمول قانون جدید قرار نگرفته و قانون سابق نیز نسخ گردید و این امر باعث بلا تکلیفی این تشکل‌ها گردید و طرح حاضر نیز در واقع در مقام رفع همین خلأ قانونی مطرح گردیده بود که ابتدا سعی نمود این تشکل‌ها را مشمول احکام مربوط به احزاب سیاسی نماید و در مرحله بعد امور و ضوابط مربوط به آنها را به صورت کامل به آیین‌نامه سپرد و مطابق اصلاحیه فوق این موضوع بلا تکلیف مانده بود.

مجلس شورای اسلامی در مصوبه ۱۳۹۹/۲/۳۱ با الحاق متن زیر به انتهای ماده (۲۳) قانون درصدد رفع ایراد شورای محترم

نگرهبان برآمد:

«وزارت کشور مکلف است علاوه بر رسیدگی به امور تشکل‌های صنفی، کانون‌های بازنشستگی، انجمن‌های تخصصی غیرسیاسی و تشکل‌های صنفی که پیش از این قانون تشکیل شده‌اند نحوه و شرایط تأسیس و دریافت پروانه فعالیت و نیز سازوکار رسیدگی به استعلام از مرجع قانونی و شرایط مؤسسين و اعضای مؤثر را شامل شرایط عمومی و اختصاصی آنها و اعضای هیئت مدیره، بازرسین، مسئولان شعب استانی و نحوه و شرایط ارکان از قبیل مجمع و هیئت مدیره و بازرسین و شرایط و ساختار اساسنامه و نحوه و شرایط نظارت بر فعالیت تشکل‌هایی که قصد تأسیس دارند با رعایت همان قانون به روزرسانی کند».

علی‌رغم اصلاح به عمل آمده از جانب مجلس شورای اسلامی که به نظر می‌رسید درصدد بازگشت به قانون سابق بوده و وظیفه به روزرسانی فعالیت‌های سابق نیز به وزارت کشور محول گردیده است، شورای محترم نگرهبان در اظهارنظر اخیر مورخ ۱۳۹۹/۳/۱۳ ایراد سابق خود مبنی بر مغایرت طرح با اصل هشتادوپنجم قانون اساسی را کماکان به قوت خود باقی دانست.

نتیجه‌گیری

با عنایت به توضیحات فوق‌الذکر مصوبه اصلاحی از این جهت که تعیین تکلیف درخصوص تشکل‌های صنفی، کانون‌های بازنشستگی، انجمن‌های تخصصی غیرسیاسی و تشکل‌های صنفی دیگری که سابقاً مشمول قانون احزاب مصوب ۱۳۶۰ بوده‌اند را به وزارت کشور محول نموده است، به دلیل اینکه موضوع و احکام مربوط به تشکل‌ها واجد ماهیت تقنینی است، مغایرت طرح با اصل هشتادوپنجم قانون اساسی کماکان به قوت خود باقی است. در همین راستا برای رفع ایراد مذکور ضروری است که به دلیل ماهیت تقنینی موضوع، در قانون مبادرت به وضع احکام و قواعد مربوط به تشکل‌های صنفی، کانون‌های بازنشستگی، انجمن‌های تخصصی غیرسیاسی و تشکل‌های صنفی دیگری که سابقاً مشمول قانون احزاب مصوب ۱۳۶۰ بوده‌اند، گردد.

